

Громадський аналіз Плану дій сталого енергетичного розвитку м. Полтава

Витрати на енергоносії – це одна з основних статей витрат в бюджетах українських населених пунктів і, Полтави зокрема. Окрім того, використання енергії з викопного палива – це ще й один з ключових чинників зміни клімату.

Враховуючи складну економічну та екологічну ситуацію в Україні, енергоефективні заходи та розвиток альтернативних джерел енергії – це ті кроки, що призведуть до суттєвої економії коштів платників податків, а це в свою чергу, можливість інвестувати їх у інші соціально важливі заходи (створення робочих місць, освіта, культура тощо).

У 2016 році у Полтаві розробили План дій сталого енергетичного розвитку до 2020 року. А навесні 2017 року депутати міської ради проголосували за його прийняття та реалізацію, таким чином долучивши місто до міжнародної Угоди мерів. Експерти ГО «Еколтава» вважають це важливим кроком на шляху до сталого енергетичного розвитку міста.

Якщо громада ставить перед собою цілі по скороченню споживання енергії, то ПДСЕР – це деталізована карта руху до цих цілей. На нашу думку, План повинен бути робочим інструментом, що активно враховується під час прийняття та реалізації бюджету м. Полтава. Через широку інформаційну кампанію його цілі мають бути доведені до відома населення, підприємств, управлінь та комунальних підприємств міської ради. В ньому мають бути описані реальні кроки по скороченню споживання енергії, розвитку ВДЕ та економічним ефектом від цих заходів.

Крім того, це гнучкий стратегічний документ. Зі зміною економічної ситуації чи законодавчої бази в країні він може потребувати оновлення цілей та кроків по їх досягненню.

Чи є ПДСЕР м. Полтава саме таким документом ми розбиралися під час його детального аналізу.

3.1 Наявність у ПДСЕР даних про споживання енергоносіїв

На жаль у ПДСЕР м. Полтава немає інформації по споживанню енергії у 2011-2015 рр., що передують року розробки документу. Це не дає можливості оцінити тренди споживання електроенергії по секторах та їх причини. Хоча, на нашу думку, така інформація дає можливість більш якісно запланувати дії по скороченню споживання енергії по основних секторах.

Кількість балів: 0.

3.2. Базовий кадастр викидів¹

Базовий кадастр викидів - це розрахунок утворених у територіальній одиниці викидів, який базується на даних про спожиті енергоносії. Вихідними даними для розрахунку є інформація про споживання енергії у всіх секторах економіки, які включені до ПДСЕР. Найбільшими споживачами є житловий фонд, промисловість, транспорт. Розрахунок БКВ – це означення основних джерел викидів CO₂, фактично означення проблем.

¹

Відштовхуючись від цього розрахунку і повинні визначатися подальші дії по скороченню споживання енергії, плануватися заходи.

2010 рік обрано для розрахунку базового кадастру викидів Полтави. У ПДСЕР зазначено, що його обрали, бо саме за цей рік є всі необхідні дані по споживанню енергії.

Мінуси: у БКВ не врахований сектор промисловості, а саме такі великі об'єкти як олійно-екстрактний завод «Кернел», кондитерська фабрика «Домінік», Полтавський автоагрегатний завод, Полтавський тепловозремонтний завод, завод «Лтава», Завод медичного скла тощо. **Плюси:** врахований весь міський транспорт.

Кількість балів: 2.

3.3. Величина зобов'язань зі скорочення викидів

Розрахунок величини зобов'язань здійснюється за наступною формулою:

$$З = (Вп - В2020) / Вп * 100\% = (602\,564,2 - 499\,603,3) / 602\,564,2 * 100\% = 17,1\%$$

де

З - величина зобов'язань зі скорочення викидів на момент прийняття ПДСЕР, %

Вп - викиди у році, що передував року розробки ПДСЕР, тон CO₂ екв (2015 рік, базовий кадастр викидів 2015)

В2020 - плановані викиди у 2020 році, тон CO₂ екв

Оскільки скорочення викидів за цим розрахунком складає 10% і більше - цілі вказані амбітні та потребують значної роботи міської влади для їх досягнення.

Кількість балів: 3

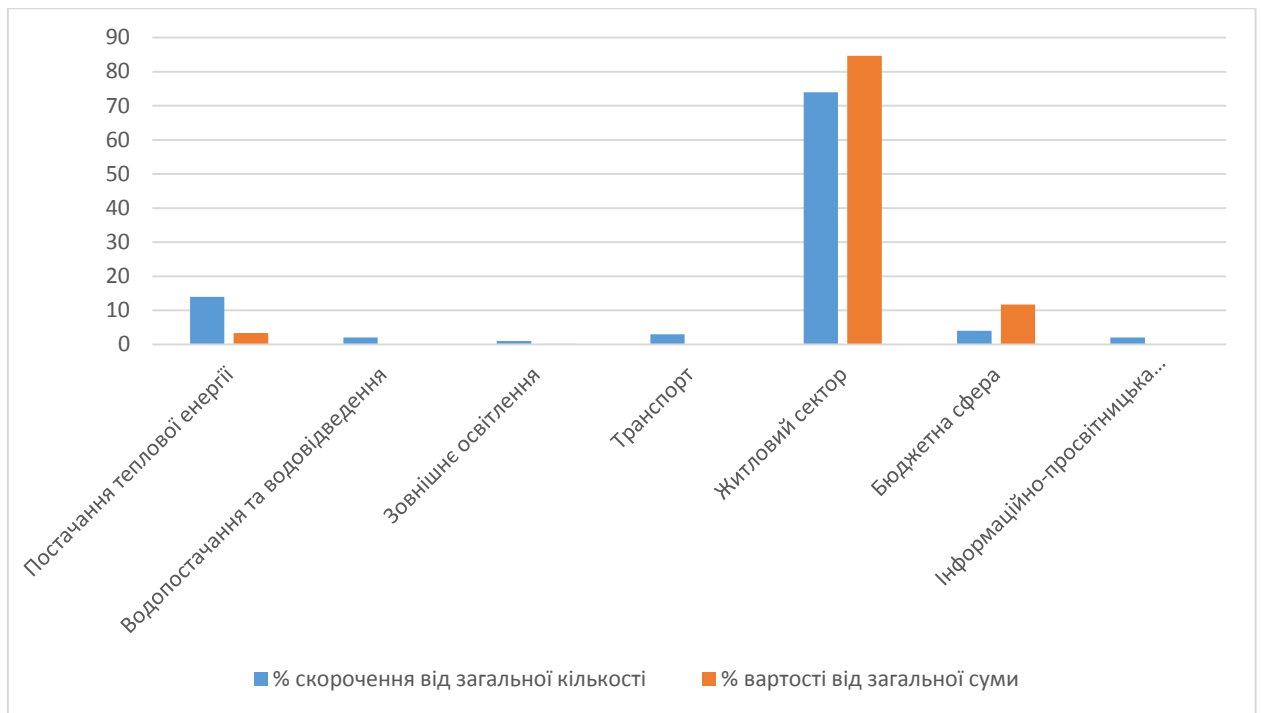
3.4 Заходи і ключові сектори діяльності

У Плані дій сталого енергетичного розвитку Полтави реалізовані заходи деталізовані та вказані по об'єктах та роках лише у секторах «Постачання та транспортування теплової енергії», «Водопостачання та водовідведення», «Бюджетна сфера». Проведені заходи по всіх інших секторах не вказані чітко. Крім того, вартість заходів у «Житловому секторі» вказана тільки за 2016-2020. Тому ми наводимо зведену таблицю та графіки витрат на заходи та їх ефективність по скороченню викидів CO₂.

Сектор впровадження заходів із виконання Плану	Обсяг зменшення викидів CO ₂ , тон	% скорочення від загальної кількості	Вартість проекту, тис грн	% вартості від загальної суми
--	---	--------------------------------------	---------------------------	-------------------------------

Постачання та транспортування теплової енергії	19486,9	14	139820,3	3,32
Водопостачання та водовідведення	3500	2	4 263,66	0,1
Зовнішнє освітлення	947,9	1	5 275	0,13
Транспорт	4318,1	3	не вказано	0
Житловий сектор	107410,9	74	3562400 (вартість вказана тільки за 2016-2020)	84,71
Бюджетна сфера	5855,3	4	492137,48	11,7
Інформаційно-просвітницька діяльність	2657,9	2	1700	0,04
Всього	144177		4205596,44 (виходячи з тих даних, що у нас є)	





На основі цих графіків можна зробити висновки, що найбільший ефект (74% від скорочених викидів CO₂) матимуть заходи реалізовані у житловому секторі, проте вони потребують і найбільших витрат (майже 85% від загальних інвестицій), але чітких цілей по залученню інвестицій у цю сферу немає. Також, 11,7% витрат на бюджетну сферу (переважно з міського бюджету) дають лише 4% скорочення викидів CO₂, у той час як витрати на просвітництво 0,02%, а ефект 2%; витрати на постачання та транспортування теплової енергії 3,42% від загальної суми, а ефект аж 14%. Тому було б раціонально максимально інвестувати в житловий сектор, реконструкцію системи тепlopостачання та інформаційне просвітництво населення. Інвестиції потрібно ретельно зважувати та прораховувати їх довгостроковий ефект.

Кількість балів: 2

3.5. Наявність прогресивних для України заходів

На жаль в ПДСЕР м. Полтава відсутні прогресивні заходи з досягнення скорочення викидів CO₂.

Кількість балів: 0

3.6 Здійснення підписантом діяльності, що не включена до ПДСЕР, але впливає на викиди

ПДСЕР заходи, які ведуть як до збільшення викидів (переведення котельні з газу на вугілля, стимулювання використання дизельних автовок тощо) так і до скорочення (підтримка ОСББ, оплата відсотків за кредитами на енергоефективність, встановлення котельні на біомасі тощо).

Проаналізувавши публікації в полтавських ЗМІ та офіційний сайт Полтавської міської ради у розділі "Офіційні документи" за тегом "енергозбереження" знайшлися лише 6

пунктів, за тегом "енергоефективність" 0 пунктів. При чому останній документ за 2018 рік, а передостанній за 2011! Тобто різниця у 7 років. Жодної муніципальної програми з енергозбереження немає. Проте у нас є "Програма часткового відшкодування відсоткових ставок за залученими кредитами на заходи з підвищення енергоефективності у м. Полтава на 2015-2020 роки" від 15.09.2015. Відповідно до цієї програми 22.12.2017 року на сесії міської ради в рамках місцевого бюджету на 2018 рік було виділено 100 тис грн для часткового відшкодування відсоткових ставок для 5 ОСББ (по 20 тис грн на кожне). Проте, неможливо порахувати скорочення викидів CO2 від цієї програми, адже не зрозуміло, які саме заходи будуть робити за ці кошти. Ніяких інших суттєвих та системних заходів енергоефективності в місті в житловому фонді не було зроблено.

Ми вважаємо, що в Полтаві, окрім зазначених в ПДСЕР, не здійснюються заходи, що впливають на скорочення CO2.

Кількість балів: 0

3.7. Розвиток ВДЕ

Короткий опис найбільш значиміших планованих заходів по ВДЕ.

Конкретних цілей з часовими рамками та відповідальними установами документі не заплановано. Проте, в ПДСЕР автори зазначають, що в місті започатковано процес використання відходів деревини (біопалива) в якості відновлюваного джерела енергії для виробництва теплової енергії, який необхідно розвивати надалі. Хоча в таблиці із заходами ми не знайшли таких даних.

Відповідно і кількість енергії, яку планують згенерувати та зекономити за рахунок ВДЕ не вказано.

Чітких організаційних заходів з часовими рамками та відповідальними також не передбачено.

На нашу думку, поставлені довготермінові цілі з розвитку ВДЕ лише у вигляді ідей, а не планів.

Кількість балів: 0

3.8. Фінансування

У нас немає жодної інформації про видатки з міського бюджету на реалізацію заходів по ПДСЕР, окрім того, що у 2018 році на відшкодування відсотків по кредитах для ОСББ виділено 100 тис грн.

Ніякої діяльності щодо додаткового залучення коштів на реалізацію планів заходів по ПДСЕР немає і планів на залучення немає. Це існує лише на рівні ідей у тексті ПДСЕР.

Ми вважаємо, що причина такого «фінансового застою» у відсутності системного відділу енергоменеджменту в Полтавській міській раді.

Кількість балів: 0

3.9. Адаптація міських структур

Чи наявна в штатному розписі посада енергоменеджера?

У штатному розписі управління економічних питань відсутня посада енергоменеджера. Однак, відповідно до п. 2 “Завдання та обов'язки” Посадової інструкції головний спеціаліст відділу інвестиційної політики, розвитку соціальної сфери та енергоменеджменту управління економічних питань формує, а також готує та надає звіти про хід виконання міських заходів з енергозбереження, проводить заходи з впровадження муніципальної системи моніторингу споживання енергоресурсів, проводить моніторинг споживання енергоресурсів в установах бюджетної сфери та на підприємствах, організаціях комунальної власності територіальної громади м. Полтава.

Назва структурної одиниці та її офіційний статус, яка відповідальна за реалізацію ПДСЕР? Дата та підстава створення структурної одиниці?

Відповідно по Паспорту Плану дій сталого енергетичного розвитку міста Полтави до 2020 року, затвердженого рішенням дев'ятої сесії Полтавської міської ради сьомого скликання від 31.01.2017, відповідальними виконавцями ПДСЕР визначено: ОКВПТГ „Полтаватеплоенерго”, ПАТ “Полтавагаз”, КП ПОР „Полтававодоканал”, ПАТ “Полтаваобленерго”, КП „Міськвітло”, КП “Полтаваелектроавтотранс”, а також структурні підрозділи виконавчого комітету Полтавської міської ради (управління економічних питань, управління житлово-комунального господарства, управління освіти, управління культури, управління у справах сім'ї, молоді та спорту, управління охорони здоров'я, відділ з питань транспортних перевезень та зв'язку). Підставами створення відповідних підрозділів та підприємств є відповідні рішення сесій Полтавської міської ради, Полтавської обласної ради, збори акціонерів тощо.

Крім того, згідно з Розділом 4 “Система організації контролю за виконанням Плану” Дорадчий комітет зі сталого енергетичного розвитку м. Полтава, відповідно до Положення, затвердженого рішенням виконавчого комітету Полтавської міської ради від 18.01.2012 №01 “Про Дорадчий комітет зі сталого енергетичного розвитку м. Полтава”, має забезпечити робочий механізм впровадження у бюджетній та комунальній сфері міста заходів з підвищення енергоефективності передбачених Планом дій сталого енергетичного розвитку міста Полтави до 2020 року, проводити роз'яснювальну роботу серед суб'єктів господарювання всіх форм власності та мешканців міста щодо реалізації сталої енергетичної політики в м. Полтава.

Чи наявна в органі виконавчої влади політика інституційної спроможності та розвитку відповідного штату?

На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 №732-р “Про затвердження плану заходів із впровадження систем енергетичного менеджменту в бюджетних установах” Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України розроблено Положення:

1. Про запровадження систем енергетичного менеджменту в бюджетних установах, що фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів;

2. Про проведення моніторингу споживання паливно-енергетичних ресурсів бюджетними установами;
3. Про матеріальне стимулювання осіб, відповідальних за впровадження систем енергетичного менеджменту в бюджетних установах;
4. Про встановлення лімітів споживання енергоносіїв бюджетними установами.

На даний час структурними підрозділами виконавчого комітету Полтавської міської ради ведеться обговорення зазначених документів щодо можливості їх подальшого запровадження у закладах та установах, підпорядкованих Полтавській міській раді та/або її виконавчому комітету.

Кількість балів: 1

3.10. Залучення зацікавлених сторін

На жаль процес розробки ПДСЕР Полтави відбувався без належного залучення зацікавлених сторін. Не було громадського обговорення чи резюме доступною мовою для широкого загалу.

Кількість балів: 0.

3.11. Моніторинг і звітність

Згідно з правил Угоди мерів, муніципалітети повинні звітуватися про виконання ПДСЕР раз на 2 роки. Оскільки ПДСЕР м. Полтава прийнятий у 2017 році, то ще жодного звіту не було оприлюднено. Проте, ми сподіваємось у що на початку 2019 року він буде підготовлений та опублікований на сайті Полтавської міської ради та Угоди мерів.

Оцінка по розділу: відсутня.

Кінцевий висновок

Те, що План дій сталого енергетичного розвитку розроблений та прийнятий – це вже важливий крок для розвитку міста. Проте, документ потребує уточнень та доопрацювань, постановки чітких цілей та планів по залученню коштів на їх реалізацію.

Відповідно до методики, ми виставили кількість балів по кожному пункту, що у загальному підсумку складає 8. Тобто, **ПДСЕР містить основні дані та інформацію, яким чином планується досягнути поставлених цілей.**